

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav politologie

Bakalářská práce

Eva Nigová

Strukturální politika v České republice – možnosti a limity přístupu multi –
level governance

Structural Policy in the Czech Republic – Possibilities and Limits of Multi –
level Governance Concept

Praha 2011

vedoucí práce: PhDr. Martin Polášek

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu své bakalářské práce PhDr. Martinu Poláškoví za cenné rady a připomínky, které významným způsobem přispěly k jejímu vypracování.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 20. 5. 2011

.....
Eva Nigová

Abstrakt

Tato práce je případovou studií, která se v teoretické části zabývá rozborem koncepce multi-level governance a její využitelností pro studium strukturální politiky v České republice. Základní postuláty tohoto přístupu jsou v empirické části aplikovány na fungování strukturální politiky v ČR a následně přezkoumávány. K empirickému přezkumu jsou použity dva projekty financované pomocí strukturálních fondů EU. Na těchto příkladech je zkoumáno, zda a případně v jaké míře či v jakém smyslu můžeme základní postuláty přístupu multi-level governance pokládat za platné. Dle nastavených kritérií a následném zhodnocení realizovaných projektů, se tento přístup pro fungování strukturální politiky v ČR nepotvrzuje.

Klíčová slova: víceúrovňové vládnutí, strukturální politika, regionální politika, strukturální fondy

Abstract

This thesis is a case study which in the theoretical part deals with the concept of multi-level governance and its usefulness for study of the structural policy in the Czech Republic. In the empirical part the basic postulates of this approach are applied to the functioning of the structural policy in the CR and subsequently reviewed. The projects funded by EU structural funds are used for the empirical review. On these examples it is examined, if and to what extent and in what way it is possible to consider the multi-level governance's concept basic postulates valid. According to set criteria and subsequent evaluation of completed projects, this concept to the operation of the structural policy in the CR does not endorse.

Key words: multi-level governance, structural policy, regional policy, structural funds

Obsah

1	Úvod	8
2	Teoretický rámec	9
2.1	Liberální intergovernmentalismus.....	9
2.2	Multi-level governance	11
2.3	Typy MLG.....	12
2.4	Tvorba policy v Evropské unii: víceúrovňové vládnutí nebo liberální intergovernmentalismus?.....	13
2.4.1	Iniciace politiky a role EK jako tvůrce agendy	13
2.4.2	Rozhodování	14
2.4.3	Implementace.....	14
2.4.4	Adjudikace.....	15
3	Závěry multi-level governance a liberálního intergovernmentalismu relevantní pro tuto práci.....	16
4	Regionální a strukturální politika z pohledu EU	17
4.1	Regionální a strukturální politika jak ji dnes chápe EK.....	18
4.1.1	Fáze regionální politiky	20
4.2	Region a strukturální politika	20
4.2.1	Regiony v České republice	21
4.3	Regionální a strukturální politika Evropského společenství/Evropské unie v chápání multi-level governance.....	22
4.3.1	Změny v administraci strukturální politiky a jejich vliv na národní státy	22
4.3.2	Regionální politika a víceúrovňového vládnutí.....	24
5	Využití multi-level governance ve vztahu ke strukturální politice.....	27
5.1	Kritéria pro potvrzení/vyvrácení hypotézy.....	27
5.1.1	Otázka nastolení agendy a formulace policy	27

5.1.2	Rozhodnutí o konkrétní policy	28
5.1.3	Implementace policy.....	28
5.1.4	Adjudikace.....	29
6	Strukturální politika Evropské unie v České republice – případ města Nový Jičín v Moravskoslezském kraji	30
6.1	Základní pojmy.....	30
6.1.1	Finanční rámec 2007 – 2013.....	30
6.1.2	Národní rozvojový plán 2007 – 2013	31
6.1.3	Národní strategický referenční rámec.....	31
6.1.4	Národní orgán pro koordinaci (NOK)	31
6.1.5	Operační programy – tematické a regionální.....	32
6.2	Projekty v Novém Jičíně spolufinancované evropskými fondy	35
6.2.1	Realizovaný projekt – Rekonstrukce Masarykova náměstí II. etapa.....	35
6.2.2	Rozpracovaný projekt – Revitalizace bývalých zahrad Gymnázia ..	36
6.2.3	Hodnocení projektů dle nastavených kritérií.....	36
7	Závěr.....	42
	Seznam použité literatury a dalších zdrojů.....	45

Seznam zkratek

CAP	Common Agricultural Policy, společná zemědělská politika
CF	Cohesion Fund, Kohezní fond
COREPER	Comité des Représentants Permanents, Výbor stálých zástupců členských zemí při EU
CSF	Community Support Framework, Rámec podpory společenství
ČR	Česká republika
EK	Evropská komise
EMU	Evropská měnová unie
EP	Evropský parlament
ER	Evropská rada
ERDF	European Regional Development Fund, Evropský fond regionálního rozvoje
ES	Evropská společenství
ESD	Evropský soudní dvůr
ESF	European Social Fund, Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
EUR	euro
GŘ REGIO	Generální ředitelství pro regionální politiku
HDP	hrubý domácí produkt
JEA	Jednotný evropský akt
LI	liberální intergovernmentalismus
MF	ministerstvo financí
MLG	multi-level governance, víceúrovňové vládnutí
MMR	ministerstvo pro místní rozvoj
NOK	Národní orgán pro koordinaci
NRP	Národní rozvojový plán
NSRR	Národní strategický referenční rámec
NUTS	Nomenclature des Unites Territoriales Statistique, Nomenklatura územních statistických jednotek
OP	operační program
ROP	regionální operační program

1 Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá jednou z integračních teorií používaných k vysvětlení evropské integrace. Jedná se o teorii víceúrovňového vládnutí (MLG, multi-level governance). Tato teorie, jako jeden z přístupů, kterým lze integraci evropských států interpretovat, se výrazněji prosadila v posledních dvaceti letech a postupně se stala konceptem, který neobjasňuje jen specifické jevy uvnitř EU (Evropská unie), kam lze zařadit formování jedné určité policy (strukturální), ale lze jej aplikovat i univerzálně jako základní výkladový rámec pro rozhodovací mechanismy uvnitř EU samotné.

Předkládaná práce je případovou studií, která se na empirickém materiálu pomocí nastavených kritérií pokusí doložit, částečně doložit anebo zcela vyvrátit obcházení národní úrovně regionem existujícím v rámci státu a to v případě fungování strukturální politiky. Jako příklad je použit Moravskoslezský kraj, konkrétně město Nový Jičín a dva projekty realizované na jeho území. Práce se zaměřuje na rozhodovací procesy probíhající při získávání finančních prostředků z fondů EU na tyto projekty.

První blok obsahuje teoretické vymezení MLG a liberálního intergovernmentalismu (LI) Andrew Moravcsika. MLG se totiž proti tomuto konceptu snaží vymezit především. V další části jsou vybrány závěry těchto dvou přístupů, které jsou relevantní pro téma této práce. Následuje představení principů regionální a strukturální politiky, jak je chápe sama EU, přičemž jsou tyto principy posléze vztaženy na chápání těchto politik v teoretickém rámci přístupu MLG. V následující kapitole pak dochází k propojení teoretické části s konkrétním tématem, kdy jsou stanovena kritéria pro testování postulátů MLG ve fungování strukturální politiky v České republice (ČR), respektive v jednom z konkrétních krajů. Poslední část pak objasňuje základní pojmy spojené s fungováním strukturální politiky v ČR, zároveň jsou představeny dva projekty realizované prostřednictvím finanční pomoci z evropských fondů. Pomocí těchto projektů a nastavených kritérií pak práce řeší, zda jsou tvrzení MLG platná i pro zásady uplatňované v ČR.

Základním cílem je tak potvrdit či vyvrátit platnost základních postulátů přístupu MLG na příkladu fungování strukturální politiky v ČR. Empirická část se opírá o polostrukturované hloubkové rozhovory prováděné se zástupci města Nový Jičín a Moravskoslezského kraje, kteří se v jednotlivých fázích realizace vybraných projektů podíleli na rozhodování.

2 Teoretický rámec

Chápání evropské integrace bylo od počátku osmdesátých let ovlivněno debatou mezi zastánci dvou odlišných pojetí, s nimiž pracuje i tato bakalářská práce. Začal se prosazovat nový přístup ke sjednocování Evropy: multi-level governance. Jako jeho protiklad pak vystupoval model tzv. státocentrismu (state-centric governance), který je historicky starším konceptem poskytujícím pohled na to, jak chápat postavení státu na mezinárodní scéně. Předkládaná práce pracuje s pozdějším pojetím vycházejícím ze státocentrismu – liberálním intergovernmentalismem Andrew Moravcsika, vůči kterému se potom koncept MLG snaží vymezit především.

2.1 Liberální intergovernmentalismus

Začněme se státocentrickým pohledem. Základy tohoto chápání položili autoři, kteří sami sebe nazývají intergovernmentalisty.¹ Z těchto autorů potom vychází Andrew Moravcsik při formulování LI. Základním předpokladem tohoto přístupu, který je rovněž považován za jednu ze základních teorií evropské integrace, je chápání integrace jako procesu, který nenabourává autonomii národních států.² Hlavním argumentem je tvrzení, že integrace Evropy je řízena vyjednáváním mezi vládami členských zemí, které sledují své vlastní zájmy. Na mezinárodní úrovni soupeří národní zájmy, které se státy snaží co nejvíce uspokojit a zároveň dochází k dohodám mezi těmito státy. V tomto modelu je role supranacionálních aktérů jasná – existují proto, aby členským státům pomáhali a sloužili jejich zájmům. K tomu mají dopomáhat dojednané smlouvy. Zde Moravcsik uplatňuje teorii pána a sluhy (*principal – agent*), kdy jsou pánem členské země a jejich sluhou jimi vytvořené supranacionální instituce. Výstupy unijní politiky pak reflektují zájmy členských zemí a jsou určitou známkou moci představitelů státních exekutiv. V této situaci mohou supranacionální aktéři uplatnit jen malou nezávislost, protože nemají vliv na dohody a jsou tak nástrojem svých tvůrců – národních

¹ Zde můžeme zařadit S. Hoffmanna či P. Taylora

² Ve svém výkladu pak syntetizuje stávající přístupy, které jsou přitom chápány jako protikladné (neorealismus a neoliberalismus). Moravcsik sice souhlasí s tvrzením, že EU je specifický útvar, na druhou stranu říká, že není důvod vymýšlet pro integraci zvláštní teorii.

vlád. Moravcsik sice vidí stát, resp. jeho národní vládu, jako jediného aktéra, který je oprávněn vytvářet rozhodnutí, přenáší ale omezenou autoritu i směrem k supranacionálním institucím, ovšem to jen proto, aby dosáhl určitých politických cílů. Celkové směřování tvorby policy tudíž podléhá státní kontrole. Státní exekutiva funguje hlavně na domácí scéně a její vyjednávací pozice je primárně ovlivněna domácími zájmy, kdy se ty nejvlivnější prosadí a jsou poté na mezinárodní úrovni artikulovány jako zájmy národní. Tvůrci rozhodnutí tak reagují na politické tlaky, které jsou uvnitř každého státu. Na domácí úrovni pracuje Moravcsik s teorií pluralismu. Opět zde používá teorii pána a sluhy, kdy roli pána hrají občané a zájmové skupiny, které na vlády tlačí ve snaze prosadit své zájmy. V tomto případě pak exekutiva vystupuje jako sluha podléhající svým pánům. Občané mají v rukou moc v tom smyslu, že politické představitele mohou a nemusí zvolit. (Moravcsik 1993: 473 – 519; Marks, Hooghe a Blank 1996: 343 – 346; Hooghe a Marks 2001: 2 - 3)

Moravcsik byl po řadě kritických poznámek na adresu svých tvrzení donucen reagovat v článku, ve kterém konkrétně odpovídá na výtky např. Jamese Caporasa či Fritze Scharpfá. Učinil tak po vydání své knihy *The Choice for Europe* z roku 1998. Moravcsik reaguje na několik vznesených námitek, pro potřeby této práce budeme pracovat především s Moravcsikovou odpovědí na téma mezivládních jednání, která podle Moravcsikových kritiků časem prošla zásadními proměnami, ať už v rovině politické nebo administrativní, a která podle nich Moravcsik dostatečně nereflektuje. (Moravcsik 1999: 168). Je kritizován za to, že do své práce nezahrnul zásadní část své teorie o posilování národních států skrze integraci. Podle Moravcsika ale využití mezinárodních institucí pro utváření domácí policy ještě neznamená zahrnutí vzájemných výměn mezi národními vládami, které každá reprezentují rozdílné zájmy. Ve své odpovědi se Moravcsik zaměřuje na mezivládní a supranacionální vlivy na vyjednávání. Říká, že vliv supranacionálních aktérů je možný jen za splnění dvou podmínek: jestliže jsou národní vlády nuceny čelit následným transakčním nákladům, které jsou navíc vysoké, a zároveň jsou ještě omezeny nedostatkem informací, kterými na druhou stranu právě disponují supranacionální aktéři. Pokud v tomto případě známe základní atributy národních politik, můžeme vcelku jednoduše najít „okno příležitosti“, které se takto otevírá pro supranacionální aktéry. Moravcsik rovněž nesouhlasí se závěry historického institucionalisty Paula Piersona. Nemyslí si, že bychom byli svědky nezamýšlených a nepředpokládaných důsledků integrace, stejně tak jako nelze jasně prokázat posuny v preferencích národních vlád či umocňování silnějšího postavení supranacionálních aktérů, tak jak to např. tvrdí MLG. Preference státu se vyvíjejí v čase a často jsou spojeny

s předchozími rozhodnutími spojenými s integrací. Výsledkem je podpora integrace, která se prohlubuje časem. Navíc většina změn v preferencích je dána tím, že hlavní rozhodnutí lze snadno předpovědět. Neočekávané a nežádoucí důsledky jsou podružné. (Moravcsik 1998: 175)

2.2 Multi-level governance

Světová ekonomika a politické systémy procházejí v posledních desetiletích pozoruhodným vývojem, který se zároveň vyznačuje netypickou jednotou, ale na druhé straně také nebývalým štěpením. Abychom toto nové zřízení a procesy v něm probíhající mohli pochopit, potřebujeme se opřít o nové teorie a metody, které zároveň spojí ty dříve známé do jednoho přístupu. Za jeden z takových přístupů lze považovat i teorii MLG. Především je potřeba zbavit se tradičního rozlišování mezi domácí a zahraniční politikou, jehož kritika je i jedním z ústředních bodů tohoto přístupu. Slovo víceúrovňové se vztahuje ke stále rostoucí vzájemné závislosti vlád pracujících na různých teritoriálních úrovních, zatímco pojem governance (vládnutí) naznačuje vzrůstající závislost mezi vládami a nestátními aktéry na rozličných úrovních. (Bache a Flinders 2004: 1 - 3; Hooghe a Marks 2001: 1)

Pojem víceúrovňové vládnutí použil jako první v roce 1988 Gary Marks, když se pokoušel analyzovat strukturální politiku EU, která na konci osmdesátých let minulého století procházela zásadní reformou. Transfery peněz chudším členským zemím kvůli plánovanému vytvoření jednotného trhu měly přispět k ekonomickému a hospodářskému rozvoji těchto chudších oblastí. Aby se zajistilo efektivní čerpání těchto peněz, přijaly vlády členských zemí podmínku Evropské komise (EK), že administrace fondů bude probíhat skrze partnerství představitelů státních, regionálních a místních samospráv a také supranacionálních aktérů (v tomto případě především EK, ale i dalších evropských orgánů a institucí). (Marks 1992: 191)

Markse v jeho úvahách následovali další, což vedlo k uvažování o MLG jako o přístupu, který by mohl poskytnout širší rámec pro pochopení rozhodovacích mechanismů uvnitř EU. Především zabývající se integračními procesy uvnitř EU vycházely především

ze studia mezinárodních vztahů.³ Žádná z nich ale nespojovala studium domácí a zahraniční politiky tak, jak to na konci osmdesátých let učinil Marks a jeho následovníci. Rozvoj MLG byl součástí nového náhledu na EU. Ta totiž začala být chápána spíše jako politický systém podobný těm domácím než něco, co by se svou strukturou blížilo mezinárodní organizaci. (Bache a Flinders 2004: 1 – 3; Marks 1992: 191 - 223)

Tento přístup tvrdí, že integrace je procesem vytváření policy, ve kterém je autorita a vliv na tvorbu policy sdílena napříč více úrovněmi vlády – subnacionální, národní a supranacionální. Zatímco národní vlády jsou mocnými hráči v tvorbě policy EU, kontrola těchto policy přechází na supranacionální aktéry. Suverenita států v Unii je rozptýlena díky kolektivnímu rozhodování národních vlád a také díky autonomní roli, kterou začal hrát Evropský parlament (EP), EK a Soudní dvůr (ESD). Model MLG nepopírá důležitost státních exekutiv, tvrdí ale, že kompetence v procesu vytváření policy jsou sdíleny aktéry operujícími na různých úrovních. Supranacionální instituce mají nezávislé postavení a z toho vyplývající vliv v tvorbě policy. Národní vlády zůstávají nadále důležité pro formování státních zájmů, jde ale o to, že model MLG odmítá, že by subnacionální aktéři museli zůstat striktně uzavřeni uvnitř národních států. Místo toho zdůrazňuje, že tito aktéři mají možnost operovat jak na národní, tak na supranacionální úrovni, aby tak mohli vytvářet pouta transnacionální spolupráce. Tím státy ztrácejí výsadní postavení ve zprostředkování kontaktů mezi domácími a evropskými aktéry. Stávají se jedním z rovnocenných článků řetězce v procesu rozhodování. Tak koncept MLG odmítá oddělení domácí a mezinárodní politiky, jak to činí LI Andrew Moravcsika. Státy jsou integrální součástí EU, ale už nejsou jediným styčným bodem mezi supranacionální a subnacionální úrovní. (Marks, Hooghe a Blank 1996: 346 - 350)

2.3 Typy MLG

Liesbet Hooghe a Gary Marks rozlišili dva typy MLG – typ I a typ II, přičemž pro studium EU je relevantní především první typ. Prosadil se díky současnému posilování supranacionálních i subnacionálních institucí. Připomíná federalistické uspořádání a zabývá se relativně malým počtem všeobecně zaměřených jurisdikcí. Ty bývají stabilní a jejich

³ Z tradice pluralismu vyšel neofunkcionalismus, zatímco z realismu zaměřeného na dominantní postavení suverénního státu se vyvinul intergovernmentalismus, později v případě Andrew Moravcsika liberální intergovernmentalismus.

hranice se nijak nepřekrývají. Celková struktura EU je dnes podle tohoto typu vcelku jednoduchá – má pouze několik vrstev účastníků se vládnutí, obvykle se jedná o tři, maximálně však o šest. Druhý typ pak spíše pracuje s větším množstvím funkčně vymezených jurisdikcí. Zde se kompetence překrývají a v průběhu času se mohou měnit obsahově i v rámci hranic. (Marks a Hooghe 2004: 15 - 30)

2.4 Tvorba policy v Evropské unii: víceúrovňové vládnutí nebo liberální intergovernmentalismus?

Proces vytváření policy v EU je podle teoretiků MLG tvořen čtyřmi po sobě následujícími fázemi:

1. iniciace policy (*policy initiation*),
2. tvorba rozhodnutí (*decision - making*),
3. implementace (*implementation*),
4. adjudikace (*adjudication*).

Následující členění by dle mínění Markse, Hooghe a Blanka mělo ukázat, že vytváření policy v dnešní EU odpovídá spíše tvrzením MLG než tvrzením LI. (Marks, Hooghe a Blank 1996: 356) Na druhou stranu není tato koncepce, se kterou pracují teoretici MLG, zcela totožná s klasickým dělením vytváření policy, které rozvinul Jeremy Richardson.⁴ V této práci je vyložena koncepce dle MLG, protože fáze policy-making dle tohoto teoretického rámce jsou i součástí kritérií použitých pro testování hypotéz v empirické části práce.

2.4.1 Iniciale politiky a role EK jako tvůrce agendy

Z pohledu MLG má EK významný vliv na vytváření agendy EU. Podle zastánců intergovernmentálního přístupu je moc EK formální, protože ve skutečnosti koncipuje evropskou legislativu v první řadě tak, aby vyhovovala požadavkům, jež kladou vlády států. Jenomže vytváření agendy je sdílenou kompetencí, kterou si vybojovaly čtyři evropské

⁴ Richardson vymezil fáze policy – making následujícím způsobem: 1. nastolení agendy, 2. formulace policy, 3. rozhodnutí o policy a 4. implementace policy (Richardson 2006: 5)

instituce, tudíž ani jeden aktér si tuto pravomoc nemůže přivlastňovat. Navíc rozptýlení kontroly nad evropskou agendou nekončí v tomto bodu. Zájmové skupiny intenzivně mobilizují a je vcelku obtížné jejich moc přesně vymezit. Také různé regionální organizace začaly lobbovat v Bruselu a jsou navíc doprovázeny stále narůstajícím počtem soukromých společností z celé Evropy, které se rovněž snaží bojovat za své zájmy. Většina z těchto skupin zaměřuje své aktivity na EK a EP. EK je ústředním aktérem ve fázi iniciace politiky, nelze ovšem usuzovat, že by v tomto ohledu vystupovala jako sluha vlád států, jak tvrdí LI. (Marks, Hooghe a Blank 1996: 356 - 361)

2.4.2 Rozhodování

Pravidla rozhodování jsou komplexní a v rámci kompetencí nad širokými oblastmi, jimiž EU disponuje, mohou být státy jednoduše přehlasovány. Tomu měl dříve zabraňovat Lucemburský kompromis, který byl doprovázen veto hlasováním, které měly v rukou státy. To mohlo potlačit většinové hlasování, pokud vlády států vyjádřily závažné námitky vůči projednávanému rozhodnutí, které by podle nich mohlo ohrozit jejich vlastní zájmy. Mezi lety 1966 – 1981 se státy této možnosti párkrát dovolávaly, avšak od začátku osmdesátých let se její uplatnění využívá čím dál méně. Dnes je rozhodujícím aktérem na poli rozhodování Rada, která je doprovázena nepostradatelnými partnery – EP a EK. Moc EK vězí především v jejím vlivu než v udělování sankcí. Tento vliv závisí na její schopnosti vytvořit konsenzus mezi institucemi a mezi vládami členských zemí. Proces rozhodování v EU tak můžeme charakterizovat jako proces mnoha vzájemně se překrývajících kompetencí s různými formami autority, což lze považovat za znaky MLG. (Marks, Hooghe a Blank 1996: 362 - 366)

2.4.3 Implementace

Koncept MLG je významný ve fázi implementace. Odpovědnost EK za implementaci je relativně nízká, protože její správné naplňování je už v rukou jednotlivých členských zemí a jejich národních administrativ. Komise totiž disponuje jen onou formální nařizovací mocí. I zde ovšem (tak jako v předcházejících fázích) platí vzájemné doplňování, podmiňování a ovlivňování Komise z různých stran. Regulace EU působí na oblasti policy, kde je autorita sdílena mezi státními a subnacionálními úrovněmi vlády, a tak efektivní

implementace vyžaduje úzké kontakty mezi těmito úrovněmi (např. v oblasti politiky životního prostředí⁵). Allen ve své práci ovšem upozorňuje na fakt, že výraznější ztráta kontroly a moci centrálním vládám v zásadě nehrozí. Vlády totiž mohou přikročit ke kontrole, k manipulaci či dokonce ke spolupráci se subnacionálními aktéry tak, aby upevnily svou autoritu a moc.⁶ (Allen 2005: 252 – 253; Marks, Hooghe a Blank 1996: 366)

2.4.4 Adjudikace

V poslední fázi má rozhodující pozici ESD. Ten položil právní základy evropskému politickému zřízení, protože postavil precedenční rozsudky ze šedesátých a sedmdesátých let jako dokumenty vytvářející právní předpisy, které jsou stejně závazné jak pro národní vlády, tak pro občany členských států. Nadto mají tyto právní předpisy přednost před právem členských zemí. Pravidla vytvořená ESD byla klíčová v procesu evropské integrace. ESD se ale nijak neodlišuje od Rady, EK nebo EP ve smyslu vzájemné závislosti na ostatních aktérech, navíc zákonodárné instituce EU mohou rozhodnutí soudu zvrátit a to například změnou zákona. Rozhodnutí ESD bývají akceptována jako součást právního řádu členských zemí, což je důkazem posunu rozhodovacích pravomocí z čistě národní báze do systému více úrovní. ESD tak aktivně přetváří právní řád supranacionálním směrem. (Marks, Hooghe a Blank 1996: 369)

⁵ K urychlení implementace environmentálního práva uspořádala EK počátkem devadesátých let tzv. package meetings, která k jednomu stolu přivedla centrální, regionální i místní vlády členských států a kde navíc zasedly i zájmové skupiny a podnikatelská sféra. Tato jednání dokazují pravdivost tvrzení MLG, které zahrnuje nejen aktéry uvnitř existujícího státu, ale i aktéry stojící mimo tento stát.

⁶ Zajímavým příkladem tohoto tvrzení by mohla být situace, která nastala ve Velké Británii na začátku devadesátých let. Tehdy vláda vedená konzervativci a premiérem Johnem Majorem měla skutečný zájem na podpoře subnacionálních složek v jejich snaze podílet se na vytváření procedur evropské regionální politiky. Taková podpora ovšem nepramenila z nezištných důvodů – konzervativcům šlo o narušení oblastí politicky kontrolovaných labouristickými představiteli. (Allen 2005: 253)

3 Závěry multi-level governance a liberálního intergovernmentalismu relevantní pro tuto práci

Pro potřeby této práce je potřeba z výše zmíněných přístupů vytknout vybrané závěry, které jsou pro její zpracování relevantní.

Pro zkoumání strukturální politiky v ČR je relevantní tvrzení MLG, které říká, že zájmy subnacionálních aktérů se na evropskou úroveň dostanou přímo nebo využijí prostor EU jako místo, pomocí kterého přinutí státní exekutivy k činnosti. Proto také koncept víceúrovňového vládnutí tvrdí, že proces vytváření policy není jen čistě v rukou národních vlád, ale že do něj mohou zasahovat i jiní aktéři. (Marks, Hooghe a Blank 1996: 346 - 350) Tato práce se v empirické části zaměřuje na aktivitu vybraného regionu na evropské úrovni. Je proto potřeba najít odpověď na to, jak je tento region ve svých snahách úspěšný a tedy jaká je jeho síla a postavení, které v evropském prostoru zaujímá. Otázkou je, do jaké míry je závislý na své národní exekutivě a zda je to primárně ona, kdo kontakt se supranacionálními představiteli zprostředkovává.

Základním tvrzením LI je poznatek, že tvorba policy v EU je primárně určována exekutivami členských zemí, které jsou omezeny domácími zájmy. Pokud tento přístup platí, je potřeba prokázat dominanci státní exekutivy. Pokud zkoumáme strukturální politiku EU v českém prostředí, ze závěrů LI je pro tuto práci relevantní tvrzení, že vlády kontrolují všechny fáze policy-making a zároveň mají také pod kontrolou aktivitu subnacionálních aktérů na evropské scéně. Ti tak mohou realizovat své zájmy právě jen skrze své centrální vlády. (Marks, Hooghe a Blank 1996: 343 – 346; Hooghe a Marks 2001: 2 - 3) Ty prokazují svou převahu nad subnacionálními jednotkami, pokud jsou efektivně schopny kontrolovat jejich aktivitu v Bruselu, popřípadě tuto aktivitu nějakým způsobem koordinovat. Podle LI bývá exekutiva národního státu jakýmsi prostředníkem mezi regiony svého státu a evropskými institucemi. Svým regionálním strukturám otevírá dveře na supranacionální úroveň, a když sama na této úrovni jedná, bývá ovlivňována děním a tlaky na domácí scéně. Regiony se snaží své zájmy prosadit především prostřednictvím své centrální administrativy, která má silnější postavení na supranacionální úrovni.

4 Regionální a strukturální politika z pohledu EU

Regionální a strukturální politika je jednou z nejdůležitějších aktivit EU. Ještě v roce 1975 odpovídaly výdaje na strukturální fondy pěti procentům celkových výdajů Evropského společenství (ES). Změna přišla v polovině osmdesátých let, kdy se financování navýšilo o třetinu. Teď se na celkových výdajích unijního rozpočtu podílí regionální politika 35% a je hned druhá za společnou zemědělskou politikou (CAP, *Common Agricultural Policy*). Navýšení finančních prostředků ve prospěch regionální politiky vyvolalo diskuse nad rostoucí silou hráčů, kteří doposud neměli jasné zastoupení na evropské scéně. Do popředí se dostala otázka partnerství EK a regionálních autorit, které díky novým principům ve strukturálním financování získaly možnost podílet se na spolurozhodování. Všechny tyto změny pak přispěly ke zformování nového teoretického přístupu k evropské integraci – k teorii MLG. To ještě na druhou stranu dle Allena neznamena, že by došlo k nějakému rozptýlení moci. Pravdou totiž je, že s dalšími reformami v administraci strukturálních fondů se kontrola policy navrátila opět do rukou národních vlád, protože k alokaci financí z fondů dochází díky vyjednávání mezi státy a EK, přičemž vzniklé programy jsou pak výsledkem těchto jednání. (Allen 2005: 244 - 245; Kantor a Marek 2009: 17 - 18)

Regionální politiku lze definovat jako snahu o intervence na trhu ze strany veřejného sektoru tak, aby tyto intervence přispěly ke snížení regionálních rozdílů. Motivy pro rozvoj regionální politiky byly různé, za ty nejdůležitější můžeme považovat motivy ekonomické a politické, později s rozvojem ochrany životního prostředí i motivy ekologické. Hlavním cílem zůstalo zvýšení ekonomické a sociální soudržnosti tak, aby došlo ke snížení rozdílů mezi regiony. *„Sbližováním úrovní jednotlivých oblastí dochází ke zvýšení jejich konkurenceschopnosti a zlepšení vývoje. Jak může regionální politika pomoci z dlouhodobého hlediska? Veřejná podpora firem, které umísťují svoji výrobu v určité oblasti, zpravidla povzbudí ekonomickou aktivitu, čímž dojde k poklesu nezaměstnanosti, a tím i ke snížení sociálních výdajů.“* (Kantor a Marek 2009: 17) Dalším hnacím motorem pro rozvoj regionální politiky bylo i sbližování ekonomik, najmě kvůli nezbytnému fungování měnové unie (EMU). Nástroje, jenž regionální politika používá, mají zmírňovat negativní následky integrace. Proto je někdy regionální politika chápána jako způsob, kterým se dají ekonomicky slabší státy uplácat. Strukturální fondy jsou potom prostředkem, kterým mohou ekonomicky silnější státy kompenzovat nerovnosti vzniknuvší chudším členům při rozšiřování a prohlubování

integrace. Na oplátku ale bohatší členské země v některých konkrétních případech vyžadovaly souhlas těch slabších například s postupem ekonomické liberalizace na začátku devadesátých let. (Allen 2005: 244)

4.1 Regionální a strukturální politika jak ji dnes chápe EK

V rámci EK za regionální politiku v EU zodpovídá Generální ředitelství pro regionální politiku (GŘ REGIO), jehož hlavním úkolem je snaha zvyšovat ekonomickou, sociální a územní soudržnost a to pomocí zmenšování rozdílů v rozvoji jednotlivých států a regionů v EU. GŘ REGIO říká, že regionální politika usiluje hlavně o celkové navýšení výkonnosti hospodářství celé EU. Aby ke zmenšování rozdílů mezi jednotlivými regiony a státy docházelo, je potřeba propracované politiky soudržnosti, která přispívá k posilování konkurenceschopnosti a zaměstnanosti. Regionům, které jsou na tom ekonomicky hůře, pak GŘ REGIO poskytuje finanční příspěvky na rozvoj infrastruktury apod. Regionální politika je také často chápána jako symbol solidarity, která by v EU měla panovat. (Regionální politika-Inforegio, http://ec.europa.eu/dgs/regional_policy/index_cs.htm)

Pod GŘ REGIO v současnosti spadají tři hlavní fondy, které poskytují finance ekonomicky slabším členským zemím. Prvním z nich je Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF, *European Regional Development Fund*). Ten funguje pro všechny členské státy a podílí se na investicích do projektů. Pravdou je, že ho předně využívají regiony, kde je hrubý domácí produkt (HDP) na hlavu nižší než v bohatších státech EU. Druhým je Fond soudržnosti (CF, *Cohesion Fund*). Ten přispívá na financování projektů v oblasti dopravy a životního prostředí a to v těch oblastech, kde HDP na hlavu nedosahuje 90% unijního průměru. Posledním je Evropský sociální fond (ESF, *European Social Fund*). Tento fond je klíčovým nástrojem pro realizaci evropské strategie zaměstnanosti, tudíž je jeho hlavním posláním rozvíjet zaměstnanost a nezaměstnanost naopak snižovat. Rovněž podporuje sociální začleňování osob a rovné příležitosti přístupu do zaměstnání. (Regionální politika-Inforegio, http://ec.europa.eu/dgs/regional_policy/index_cs.htm)

EK říká, že regionální politika slouží několika účelům. Předně pomáhá odstraňovat hospodářské a sociální rozdíly, protože v každém čtvrtém regionu EU je HDP na obyvatele nižší než 75% průměru všech členských států. Dalším neméně důležitým posláním regionální politiky je zachování solidarity a konkurenceschopnosti. Jak již bylo řečeno, evropská regionální politika se snaží snižovat rozdíly ve stupni rozvoje jednotlivých regionů podporou

hospodářské a sociální soudržnosti. Je dobrým nástrojem v tom smyslu, že spolufinancuje konkrétní projekty realizované v rámci regionů a měst, což ve finále přináší užitek samotným občanům. Regiony by totiž měly plnit svou úlohu a tedy podporovat ekonomický růst a konkurenceschopnost a případně si mezi sebou vyměňovat know-how. A v neposlední řadě by regionální politika měla přispět k včasným a efektivním reakcím na výzvy 21. století. (Regionální politika-Info regio, http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/why/index_cs.htm)

Východní rozšíření EU velkou měrou přispělo k dalšímu nárůstu nerovností mezi regiony EU. Muselo znovu dojít k další reformě regionální politiky, protože reálně hrozilo její zhroucení. EK v únoru 2004 představila návrh reformy politiky soudržnosti pro léta 2007 – 2013 s názvem *Nové partnerství pro soudržnost: konvergence, konkurenceschopnost a kooperace*.⁷ Tyto cíle mají přispět k podpoře růstu a tvorby pracovních míst v nejméně rozvinutých členských zemích, dále je potřeba podporovat ekonomickou změnu v průmyslových a městských i venkovských oblastech a pomocí těchto cílů se také má prosazovat evropská územní spolupráce.⁸ „Rada stanovila, že objem finančních prostředků na regionální politiku a politiku soudržnosti pro období 2007 – 2013 (tzv. podkapitola 1B) dosáhne výše 308 miliard EUR (v cenách roku 2004)...Jedná se o více než třetinu celkového rozpočtu a současně zcela rekordní částku.“⁹ (Kantor a Marek 2009: 32) Největší objem finančních prostředků (cca 252 miliard EUR) bude plynout do cíle Konvergence, kam spadají nejchudší členské státy a regiony. Takovéto navýšení rozpočtu výrazně pomůže novým členským zemím, protože se tak výrazně zvýší limity pro čerpání ze strukturálních fondů. (Allen 2005: 250; Kantor a Marek 2009: 33)

⁷ Cíle pro období 2007 – 2013: Konvergence – podpora růstu a tvorby pracovních míst v nejméně rozvinutých členských zemích a oblastech, Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost – podpora ekonomických změn v průmyslových, městských a venkovských oblastech a Evropská územní spolupráce – podpora harmonického a vyváženého rozvoje v EU. (Kantor a Marek 2009: 26)

⁸ Pod cíl Konvergence spadá většina nových členských zemí a podpora čerpaná v rámci tohoto cíle platí pro celou Českou republiku vyjma Prahy – ta jako jediná oblast ČR spadá pod cíl Regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti, protože v tomto případě není potřeba pomoci tak neodkladná jako v případě cíle Konvergence. Výše prostředků vyčleněná pro tento je proto výrazně nižší (činí cca 1,6% finančních prostředků regionální politiky). (Kantor a Marek 2009: 26)

⁹ „Její výše dala vzniknout spekulacím, že v budoucnu možná regionální politika nahradí dosud masivně protěžovanou společnou zemědělskou politiku (CAP – Common Agricultural Policy).“ (tamtéž)

4.1.1 Fáze regionální politiky

Pro každé programovací období navrhuje EK rozpočet strukturálních fondů a pravidla jejich využívání. Aby rozpočet a pravidla mohla vstoupit v platnost, je potřeba, aby tyto návrhy schválil EP a Rada. EK jako hlavní koordinátor načrtne tzv. strategické obecné zásady Společenství pro soudržnost, které vypracovává ve spolupráci s členskými státy. Zásady jsou výsledkem sladění zájmů členských zemí s prioritami EU, mezi něž patří např. snaha vytvářet nová pracovní místa nebo podpora podnikání a inovací. Každý stát musí posléze zpracovat svůj tzv. národní strategický referenční rámec (NSRR), který se zakládá na neustálém dialogu s EK a na respektování obecných zásad pro soudržnost. NSRR obsahuje národní strategii a operační programy (OP), které hodlá stát provádět. Členské země mají pět měsíců na to, aby tento NSRR zpracovaly, přičemž EK má pak tři měsíce na to, aby jednotlivé NSRR zhodnotila a přiložila své připomínky. Poté, co EK schválí jednotlivé OP, je už na státech zajistit řádné provádění těchto programů, tzn. vybrat nejvhodnější projekty, které se vyplatí profinancovat, zároveň však administrativa musí provádět jejich kontrolu a následně je zhodnotit. Kontrolu pak provádějí tzv. řídicí orgány, které si každý členský stát, potažmo region tvoří sám. V další fázi pak EK poskytne výdaje tak, aby země mohly zahájit své programy. Projekty, které projdou kontrolou a hodnocením, jsou poté EK proplaceny. EK se rovněž podílí na sledování jednotlivých OP společně s národními administrativami členských států. Součástí programovacího období 2007 – 2013 je proto i pravidelné předkládání strategických zpráv. Ty zpracovává jak EK, tak jednotlivé členské země. (Etapy politiky, http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/etap/index_cs.htm)

4.2 Region a strukturální politika

V oblasti regionální politiky jsou základními jednotkami tzv. Regiony soudržnosti. Slouží k výpočtu ukazatele výše HDP na jednoho obyvatele. Na tomto základě je jednotlivým regionům přidělena finanční podpora ze strukturálních fondů. Ve finančním rámci 2007 – 2013 platícím pro Českou republiku má poprvé každý Region soudržnosti svůj vlastní Regionální operační program (ROP). Ten se specializuje na řešení problémů konkrétního regionu, ke kterému se vztahuje. (Region soudržnosti, <http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/R/Region-soudrznosti>) „Pro účely zařazení konkrétních regionů různé úrovně pod jednotlivé cíle, byla v EU zavedena tzv. nomenklatura územních statistických jednotek (NUTS – Nomenclature Unit of Territorial Statistics).“ (Fondy Evropské unie a politika

hospodářské a sociální soudržnosti, <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/fondy-evropske-unie-a-politika/1000521/15931/?page=2>) NUTS odpovídá hierarchickému uspořádání a má trojí účel: slouží ke statistickému vyhodnocování dat, posuzuje a hodnotí potřebnost regionů a řeší vhodnost strukturální podpory konkrétního regionu. V případě toku prostředků ze strukturálních fondů EU je určující právě dělení do Regionů soudržnosti úrovně NUTS II. Aby bylo možno jednotlivé statistické celky efektivně srovnávat, je jednotlivým úrovním NUTS stanovena hranice pro počet obyvatel. Pro NUTS II je dolní hranice počet osmi set tisíc obyvatel, přičemž ta horní odpovídá počtu tří milionů obyvatel. (Fondy Evropské unie a politika hospodářské a sociální soudržnosti, <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/fondy-evropske-unie-a-politika/1000521/15931/?page=2>)

4.2.1 Regiony v České republice

Česká republika se dělí na 14 krajů. Tyto kraje jsou ale ve srovnání s průměrnou velikostí NUTS II v ostatních částech EU co do počtu obyvatel cca 2,5 krát menší a svou rozlohou dokonce 4 krát menší. Proto jsou kraje České republiky zařazeny na hierarchicky nižší úroveň NUTS III. EU ovšem potřebuje relevantní data, aby mohla regiony navzájem srovnávat, proto došlo ke sloučení některých krajů a vznikly tak kraje sdružené, tzv. oblasti na úrovni NUTS II. „*Vytvoření této úrovně NUTS II v podmínkách ČR má ryze statistický charakter a podobně je tomu i v řadě dalších členských států EU.*“ (Fondy Evropské unie a politika hospodářské a sociální soudržnosti, <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/fondy-evropske-unie-a-politika/1000521/15931/?page=2>) Pro období 2007 – 2013 mají vzniklé Regiony soudržnosti možnost samostatně čerpat pomoc ze strukturálních fondů EU. Z tohoto důvodu také došlo ke zřízení samostatných subjektů pracujících pro daný region, tzv. Regionálních rad soudržnosti. Každá Rada pak má podle zákona č. 248/2000 Sb. administrovat peněžní prostředky z fondů pomocí ROP. (Fondy Evropské unie a politika hospodářské a sociální soudržnosti, <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/fondy-evropske-unie-a-politika/1000521/15931/?page=2>) Zabezpečuje tak „*vypracování a realizaci programů spolufinancovaných z fondů a úkoly spojené s využíváním finančních prostředků z fondů...a odpovídá za efektivní využívání těchto prostředků, za kontrolu hospodaření s těmito prostředky a za realizaci přijatých kontrolních opatření.*“ (Sbírka zákonů, <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb00248&cd=76&typ=r>) Každá Rada musí zřídit Výbor regionálního rozvoje. Ten má za úkol sledovat a vyhodnocovat finanční pomoc

poskytnutou z fondů a Radě dále předkládat další řešení a postupy. Členy Výboru volí zástupci Rady a tvoří je „zástupci krajů, jakož i zástupci obcí, správních úřadů, podnikatelů, odborů a nestátních neziskových organizací, případně další osoby.“ (Sbírka zákonů, <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb00248&cd=76&typ=r>) Podstatné je i pokračování tohoto zákona: „Podrobnosti týkající se složení, organizace a činnosti Výboru stanoví jeho statut, který schvaluje ministr pro místní rozvoj na návrh Rady...Pro potřeby koordinace pomoci poskytované Evropskými společenstvími na úrovni státu zřizuje Ministerstvo Řídící a koordinační výbor (v současném programovacím období 2007 - 2013 Národní orgán pro koordinaci – pozn. autorky). Jeho členy jsou delegovaní zástupci dotčených ministerstev, krajů, podnikatelů, odborů, nestátních neziskových organizací a dalších právnických osob. Podrobnosti týkající se složení, působnosti, organizace a činnosti Řídícího a koordinačního výboru stanoví jeho statut a jednací řád, který na návrh Ministerstva schvaluje vláda.“

(Sbírka zákonů, <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb00248&cd=76&typ=r>)

4.3 Regionální a strukturální politika Evropského společenství/Evropské unie v chápání multi-level governance

4.3.1 Změny v administraci strukturální politiky a jejich vliv na národní státy

Vedle navýšení finančních prostředků na konci osmdesátých let ve prospěch strukturálních fondů došlo i k inovacím v rámci administrace fondů. Administrativy fondů získaly klíčovou roli v alokaci zdrojů a také ve vývoji a monitorování programů. Poprvé vytvářely administrativy politické sítě, které zahrnovaly subnacionální aktéry a soukromé zájmy v jednotlivých regionech. (Marks 1992: 192) Reformy strukturálních fondů nastolily otázky o přesouvání autority a rozhodovacích pravomocí. „Národní vláda tak ztrácí své exkluzivní postavení nejdůležitějšího aktéra na evropské úrovni a do modelu jsou přidány subnacionální a supranacionální úrovně vlády...evropské instituce mají relativní institucionální autonomii, což ve svém konečném důsledku znamená, že musejí být chápány jako aktéři, kteří v evropském politickém procesu hrají nezávislou roli.“ (Fiala a Strmiska 2005: 150) Existuje několik oblastí policy (vnitřní trh, životní prostředí, právní systém, strukturální politika), kde mohou být evropské instituce nezávislé. V těchto oblastech pak

vlády členských zemí soupeří se supranacionálními a v některých případech i se subnacionálními vládami o kontrolu.

Reformy provedené ve strukturální politice otevřely nové možnosti pro ty, jež rozhodovali v rámci ES. Mohli začít přímo vyjednávat s aktéry v regionech. Proto se objevila otázka, zda nezačaly být suverénní státy obcházeny a zda tak pomalu nezačalo docházet k přesunu autority na ES nebo směrem k regionálním strukturám. Můžeme tyto změny považovat za začátek konce států v západní Evropě? Ve druhé polovině minulého století byla totiž většina západoevropských vlád nucena decentralizovat, aby např. uklidnila vášně uvnitř minorit žijících na území jejich států. Další vývoj ukázal, že regiony a jejich vlády společně s regionálními zájmovými skupinami získaly díky změnám ve strukturální politice na síle a dosáhly tak přímého přístupu do evropského procesu rozhodování. Teď má prakticky každá regionální vláda, která získává podporu z fondů, přímé zastoupení v Bruselu, což znamená možnost monitorovat evropská nařízení nebo lobbovat u EK či EP.

Pokud podle Markse nahlédneme pod pokličku strukturální politiky, uvidíme, že EK hraje velmi důležitou roli ve vytváření institucionálního rámce. Uvnitř tohoto rámce je EK klíčovým hráčem v procesu tvorby policy a jejich uvedení do praxe. Jak ale EK zvládla vytvořit tento rámeček, ve kterém disponuje tak velkou kontrolou nad finančními zdroji? Jde o to, že její síla tkví ve schopnosti nastolit agendu. Nadále je postavení členských zemí ještě neotřesitelné, státy jsou stále pevně zakotveny v soustavě EU a v procesu rozhodování. Při vytváření smluv mají dominantní postavení, protože jde o „vysokou“ politiku a ta stále zůstává hájemstvím státních exekutiv. Ještě před nedávnou dobou byly státní vlády v ochraně svých práv nad rozhodováním o regionální politice vcelku úspěšné. Jenže navzdory svému zavedenému postavení byly národní vlády uvnitř ES oslabeny právě rozvojem strukturální politiky, poněvadž evropská úroveň se stala novým polem sloužícím subnacionálním aktérům k prosazování požadavků. Regionální vlády a instituce EU na sebe začaly nahlížet jako na možné spojence ve vyjednávání s členskými státy. (Marks 1992: 193 – 199; Marks 1993: 391 - 392)

Zdá se, že díky změnám se ES stalo součástí nového politického pořádku, které se vyznačuje více vrstvami a programovou růzností. Reformy strukturální politiky v podstatě přispěly k odmítnutí státní kontroly nad regionální politikou a k neuznání monopolu státu v mezivládních vyjednáváních. Byly vytvořeny zcela nové politické sítě, které přímo spojily evropské instituce s regionálními vládami a jejich zájmy. Došlo tak k dvojstrannému procesu

zahrnujícího decentralizaci rozhodování ve prospěch subnacionální úrovně a soustředění některých pravomocí na supranacionální úroveň. Evropské politické zřízení lze nahlížet jako systém MLG, ve kterém supranacionální, státní, regionální a místní vlády fungují v teritoriálně přelévajících se politických sítích. Ve strukturální politice tak dle Markse můžeme pozorovat, že rozhodovací proces už není monopolizován členskými státy. Subnacionální vlády si vytvořily vazby na EK a tím vlastně obešly členské země. Tím odmítly jejich tradiční roli jediných zprostředkovatelů jednání mezi subnacionální a supranacionální úrovní vládnutí. Kontakty subnacionální úrovně s EK probíhají denně ať už v regionech nebo v Bruselu. Představitelé EK totiž tyto regiony navštěvují a jednají s představiteli regionálních vlád. Tito představitelé jsou pak aktivními účastníky v komisích Rámce podpory společenství¹⁰ (CSF - *Community Support Framework*) vedle EK a představitelů národních vlád. (Marks 1992: 206 – 212; Marks 1993: 398 - 401)

Zkušenosti se strukturální politikou ukázaly, že přesun rozhodovacích pravomocí z různých úrovní je běžným jevem v dnešní EU. Některé kompetence jsou v rukou obecních a regionálních vlád, zatímco jiné jsou přesunuty ze státu na evropské instituce a další (podobně jako v případě strukturální politiky) se zároveň posouvají v obou směrech. V ES se v tomto smyslu projevil koncept MLG charakteristický spolurozhodováním napříč několika úrovněmi vlády.

4.3.2 Regionální politika a víceúrovňové vládnutí

MLG se poprvé objevilo v souvislosti se změnami strukturální politiky ES. V únoru 1988 následovala Evropská rada (ER) základní ideu Jednotného evropského aktu (JEA) a odsouhlasila tak mezi lety 1987 – 1993 zdvojnásobení finančních zdrojů určených pro strukturální fondy. V Maastrichtu pak došlo ke schválení samostatného, právně závazného protokolu poskytujícího další regionální pomoc a rozpočtovou reformu, přičemž smlouva samotná zahrnovala vznik nového Fondu soudržnosti, který měl pomáhat těm nejchudším členským státům. Administrativy fondů rovněž vytvořily čtyři základní principy regionální

¹⁰ Rámcová podpora společenství je dokument, který schvaluje EK po dohodě s daným státem (ten předkládá Národní rozvojový plán). Tento dokument pak zajišťuje koordinaci pomoci EU. Dělí se na priority a je realizován prostřednictvím operačních programů

politiky, kam řadíme programování, koncentraci, partnerství a adicionalitu.¹¹ Tato reforma byla chápána jako určitá reflexe zájmů EK spíše než zájmů národních vlád a to v principech adicionality a především v principu partnerství na úrovni implementace v procesu vytváření policy EU. To také přispělo k dalšímu rozvoji teorie víceúrovňového vládnutí. (Marks 1992: 212 - 218; Marks 1993: 395 – 398; Allen 2005: 254 – 259; Kantor a Marek 2009: 29)

Princip Partnerství

Velké nadšení v roce 1988 provázelo rozhodnutí EK o zahrnutí principu partnerství do správy strukturálních fondů a to proto, že tak mohlo dojít k větší efektivitě evropské regionální politiky. Před rokem 1989 byla totiž implementace strukturální politiky určována národními vládami a to s ohledem na jejich domácí zájmy. Tento krok EK tak dal poprvé za celou dobu existence ES možnost subnacionálním aktérům získat formální roli v procesu implementace, což také přispělo k otázce, zda došlo k prosazení MLG. Také je potřeba připustit rozdílnosti v otázce distribuce moci v členských zemích. Od toho se odvíjí dopady, které princip partnerství na jednotlivé aktéry může mít. Instituce zemí, které se shodují s modelem víceúrovňového partnerství, mohou prokázat rozvoj MLG. Kde ovšem k takové shodě nedochází, má princip partnerství malý dopad na vytvoření vazeb v rámci jedné země.

¹¹ *Programování* = strukturální fondy jsou alokovány na základě několikaletých plánů zahrnujících velké množství různých oblastí regionálního rozvoje. Tyto plány si členské státy vyjednávají s Evropskou komisí. Tento princip se snaží regionální problémy řešit co nejkompexněji a nedávat prostředky na jednotlivé projekty. Tak se chce vyhnout bezkonceptnosti. Výsledkem tak může být dlouhodobý a ucelený program.

Koncentrace = tento princip usiluje o alokaci prostředků do oblastí s největšími strukturálními potížemi. Oblasti jsou vybrány na základě prioritních cílů, které definuje EK se členskými zeměmi. Princip koncentrace by měl zajistit větší účelnost a efektivitu prostředků.

Partnerství = zde se vyžaduje aktivita ze strany EK a odpovídajících regionálních a místních autorit, stejně tak jako nevládních aktérů (např. hospodářské komory či odborové svazy), ve všech etapách administrace strukturálních fondů.

Adicionalita = základní princip politiky soudržnosti EU, kdy zdroje EU nemají nahrazovat národní rozpočty zemí. Cílem a smyslem je doplňovat (a tedy nikoli nahrazovat) národní zdroje.

Monitorování a vyhodnocování = jedná se o průběžné vyhodnocování a sledování efektivnosti využívání prostředků ze zdrojů EU, a to ve všech fázích procesu z věcného i finančního hlediska. Hodnocení má tři fáze: předběžné (ex ante), střednědobé (interim) a následné (ex post). (Allen 2005: 254 – 260; Kantor a Marek 2009: 29 - 30)

Nicméně, princip partnerství, jak jej definovala EK, vyžadoval úzkou spolupráci mezi EK, členskými zeměmi a kompetentními autoritami z národní, regionální a místní úrovně, přičemž do jednání mohli vstoupit i jiní aktéři. Všichni se měli stát partnery v jednání o dosažení určitých cílů. Od ledna 1989 byl pak princip partnerství prosazován v každém podporovaném regionu, kde se programy financované ze strukturálních fondů navrhly, realizovaly a následně také kontrolovaly. Dodatečné reformy administrace strukturálních fondů zahrnuly do principu partnerství také spolupráci s aktéry z hospodářské a sociální oblasti (1993) a spolupráci s nevládními organizacemi (1999). (Bache 2004: 166)

I přes určité pozitivní aspekty, které princip partnerství přinesl, došlo později k jeho kritice. Především EK byla často pranýřována kvůli svému výběru partnerů: u některých programů fungujících v rámci strukturálních fondů spolupracovala s regionálními autoritami, u jiných s místními administrativami, zatímco v dalších oblastech preferovala jednání se soukromým sektorem. V této situaci v podstatě docházelo k rozporu mezi snahami, které si sama EK vytyčila. Usilovala o efektivní princip partnerství, který měl přispět ke skutečně důslednému plánování programů. Jenže svými vyjednávacími strategiemi šla spíše proti těmto ideálům. (Allen 2005: 259 – 260; Bache 2004: 173 - 174)

5 Využití multi-level governance ve vztahu ke strukturální politice

Pro potvrzení či vyvrácení hypotézy a to zda lze fungováním strukturální politiky v České republice (příklad Moravskoslezského kraje, města Nový Jičín) empiricky doložit platnost základních postulátů přístupu MLG, je potřeba si stanovit několik základních kritérií, která budou vycházet z teoretického rámce víceúrovňového vládnutí představeného ve 2. kapitole. Konkrétní kritéria použitá pro ověření hypotézy jsou vytvořena s ohledem na tvůrce konceptu a v souladu s jejich chápáním procesu vytváření policy v prostoru EU. Budeme tak sledovat rovinu nastolení agendy a formulaci policy, rozhodnutí o policy, implementaci této policy a adjudikaci v případě soudního sporu o podobě implementace. Kritéria jsou rovněž zohledněna ve výzkumných otázkách kladených respondentům - zástupcům města a kraje. Nastavená kritéria by tak měla dopomoci prokázat nebo vyvrátit relevantnost a empirickou využitelnost přístupu MLG ve fungování strukturální politiky v ČR, respektive ve vybraném kraji a městě. Slova kraj a region jsou dále ztotožňována vzhledem k tomu, že Moravskoslezský kraj a Region soudržnosti Moravskoslezsko úrovně NUTS II jsou plně totožné rozlohou i počtem obyvatel.

5.1 Kritéria pro potvrzení/vyvrácení hypotézy

5.1.1 Otázka nastolení agendy a formulace policy

Touto pravomocí podle zakládací smlouvy formálně disponuje EK, ale činí tak s přihlédnutím k hlasům co možná nejvíce potenciálních zájemců o výhody plynoucí z dané policy – nepatří zde tak jen zájmy centrálních administrativ národních vlád členských zemí, ale také se prostřednictvím vzájemné komunikace EK snaží navázat efektivní kontakty se zástupci regionálních vlád stejně tak jako s představiteli soukromého sektoru nebo neziskového sektoru.

Nabízí se proto otázky, které je pro tuto fázi tvorby policy nutné zodpovědět: Je na konkrétním příkladu Moravskoslezského kraje, potažmo města Nový Jičín možno empiricky prokázat existenci komunikace na evropské úrovni? Má dotyčný region nějakou možnost komunikace s evropskou administrativou? Je taková varianta (pokud je regionu

nějakým způsobem komunikace umožněna) úspěšná? Byl region schopen využít nějaké výhody plynoucí z této komunikace ve svůj prospěch?

5.1.2 Rozhodnutí o konkrétní policy

Pokud se v této fázi zaměříme na možnost regionu zasahovat do rozhodování o policy, zjistíme, že formálně mu tato pravomoc dána není. Žádný region existující v institucionálním rámci EU není součástí orgánu, který by se na rozhodování přímo podílel. Na druhou stranu je potřeba si uvědomit, že na supranacionální úrovni funguje Výbor regionů jako přidružený orgán, který jsou vrcholné instituce EU povinny konzultovat a to v otázkách místní a regionální správy, což jim mj. také přikazuje smlouva z Maastrichtu. Hlavním úkolem Výboru je prosazovat názory regionálních a místních správ týkajících se právních předpisů vydávaných EU. V této fázi může region bojovat ve svůj prospěch také pomocí vlastního člověka v COREPER. Pokud jej totiž má, může takový zástupce eventuálně působit na konečné rozhodnutí o policy v zájmu svého domovského regionu.

Otázky, na které je nutno pro tuto oblast nalézt odpověď, jsou následující: Jaká je možnost regionu zasahovat do rozhodnutí o policy? Je ve Výboru regionů oficiální zástupce kraje? A pokud tam je, kdo mu připravuje agendu na jednání? Je zároveň možno prokázat případné snahy o výhody pro zastupovaný region vyslovené prostřednictvím tohoto zástupce? Disponuje sledovaný kraj osobou v COREPER, která z kraje pochází?

5.1.3 Implementace policy

Pro fázi implementace jsou důležité dva body. Na supranacionální úrovni fungují tzv. implementační výbory. Existuje zde teoretická možnost, že by si tyto výbory mohly zvát nějaké krajské zástupce, aby se s nimi případně dohodly na určité podobě implementace, která by se mohla dotknout samotného kraje. Druhou velmi důležitou roli hraje Regionální rada soudržnosti. Takovou radu má dnes každý region v ČR na úrovni NUTS II. Když je v radě zastoupeno více lidí z daného regionu, může být stát, zastupován ministerskými zástupci pocházejícími z centrální administrativy, zatlačen do pozadí a v podstatě přehlasován díky početní převaze regionálních zástupců snažících se na úkor centra prosadit zájmy vlastní oblasti. V této fázi je možno propojit dvě chápání tvorby policy v EU a přidat fázi evaluace, která zjišťuje, zda je daná policy naplňována správně.

Pro tuto rovinu tvorby policy se proto nabízí několik otázek: Kdo je hlavním rozhodčím při utváření Regionální rady? Pomocí jakých principů je činnost Regionálních rad řízena? Který subjekt má v rukou kontrolní pravomoc nad řádným naplňováním policy?

5.1.4 Adjudikace

Fázi adjudikace a tedy zasáhnutí ESD je nutné do hodnocení přidat v případě soudního sporu mezi regionem a národní administrativou kvůli podobě implementace.

Nabízí se proto otázka, zda je vůbec teoreticky možné, aby region vedl soudní spor proti své vládě? A pokud někdy k takovému rozporu došlo, je znám jeho výsledek?

6 Strukturální politika Evropské unie v České republice – případ města Nový Jičín v Moravskoslezském kraji

Závěrečná část této práce se zaměřuje na dva konkrétní projekty realizované v Novém Jičíně ležícím v Moravskoslezském kraji, které byly zároveň spolufinancovány z fondů EU v rámci ROP NUTS II Moravskoslezsko. Pomocí kritérií nastavených výše se pokusíme prokázat platnost postulátů MLG v případě těchto konkrétních projektů. Pro lepší ilustraci je jeden projekt již dokončen a druhý z vybraných se ke svému konci blíží.

6.1 Základní pojmy

Pro hlubší porozumění toků finančních prostředků na jednotlivé projekty v konkrétních krajích ČR (zde v kraji Moravskoslezském, ve městě Nový Jičín) je nutno vyložit význam některých pojmů, které jsou s touto problematikou úzce spjaty. Dále vyložené pojmy souvisejí s plány strukturální politiky EU a ČR pro programovací období 2007 – 2013.

6.1.1 Finanční rámec 2007 – 2013

Je to určitá finanční perspektiva, která reprezentuje víceletý finanční rámec EU. Přijímá se formou tzv. meziinstitucionálních dohod mezi EK, EP a Radou EU. Obvykle trvá pět, maximálně však sedm let. Perspektiva rozebírá hlavní rozpočtové priority EU, a tak nastavuje výdajové stropy pro každou z těchto priorit. EU hospodaří s určitou částkou a tu pak rozděluje na různé politiky. Pro sledované období odpovídají výdaje na strukturální politiku více než třetině schváleného rozpočtu, což je doposud nejvyšší částka, která kdy byla strukturálním fondům poskytnuta. Díky takovému navýšení rozpočtu se zvýšily i limity pro čerpání ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti pro samotné členské země, přičemž největší prospěch z toho mají nové členské státy. „*Pro Českou republiku je nejdůležitější částka z rozpočtu EU právě v oblasti strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Na období 2007 – 2013 se bude jednat o 752,7 mld. Kč, přičemž na strukturální fondy připadne cca 516 mld. Kč a na Fond soudržnosti 258 mld. Kč. Podíl evropských fondů na financování veřejných projektů vzroste až na 85%.*“ (Kantor a Marek 2009: 32 – 33)

6.1.2 Národní rozvojový plán 2007 – 2013

Národní rozvojový plán (NRP) má důležité postavení mezi programovými dokumenty. Pokud chce stát získat finanční prostředky z fondů EU, musí pomocí tohoto dokumentu jasně vymezit pravidla a strategie, jak prostředky čerpat. Tato pravidla a strategie pak přednese na jednáních s EK. V NRP jsou obsaženy cíle, které jsou dále rozpracované do konkrétních priorit, přičemž musí být popsány postupy realizace těchto priorit. To se promítá do dalšího zásadního dokumentu – NSRR. „*NRP tak tedy slouží coby podkladový materiál pro vyjednávání Národního strategického referenčního rámce s Evropskou komisí.*“ (Kantor a Marek 2009: 36)

6.1.3 Národní strategický referenční rámec

Jedná se o rozvojovou strategii na úrovni státu a zároveň slouží jako nástroj pro programování fondů. NSRR navrhuje jednotlivé členské státy a je zároveň podkladem pro jednotlivé OP. Na základě tohoto dokumentu pak státy vyjednávají podobu OP s EK. NSRR shrnuje priority každé členské země a „*popisuje implementační strukturu potřebnou pro efektivní využití unijních prostředků.*“ (Kantor a Marek 2009: 38) Každý NSRR musí vycházet z unijní legislativy, tudíž jeho součástí musí být analýza, národní strategie, seznam programů a způsob rozdělování prostředků. (Národní strategický referenční rámec, [http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/N/Narodni-strategicky-referencni-ramec-\(NSRR\)](http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/N/Narodni-strategicky-referencni-ramec-(NSRR))) Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) je potom centrálním koordinátorem pro využívání prostředků z fondů EU v rámci ČR.

6.1.4 Národní orgán pro koordinaci (NOK)

„*Národní orgánem pro koordinaci 2007—2013 je v ČR Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, což vyplývá z usnesení vlády č. 198/2006. NOK je centrální metodický a koordinační orgán politiky hospodářské a sociální soudržnosti v programovacím období 2007—2013. NOK je partnerem pro Evropskou komisi za ČR (roli jediného oficiálního partnera vůči EK hrálo MMR již v době příprav na další programové období, protože zajišťovalo komplexní koordinaci země na léta 2007 – 2013 a zároveň zpracovávalo NRP a NSRR), je správcem monitorovacího systému, je metodickým orgánem v oblasti implementace a finančních toků a kontrol a centrálním orgánem pro oblast publicity a budování absorpční kapacity. NOK je řídicím orgánem pro Národní strategický referenční rámec ČR 2007—*

2013.“ (Národní orgán pro koordinaci (NOK) 2007 – 2013, [http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/N/Narodni-organ-pro-koordinaci-\(NOK\)-2007-2013](http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/N/Narodni-organ-pro-koordinaci-(NOK)-2007-2013)) Z toho vyplývá, že MMR je centrálním koordinátorem pro využívání fondů EU v ČR a pro zmiňované období operuje s částkou přesahující 682 miliard korun. Hlavní snahou ministerstva je čerpat tyto prostředky co nejsmysluplněji a zároveň je vyčerpat pokud možno všechny.

Problém je často s efektivitou čerpání, protože celý systém je dosti zbyrokratizován, což pramení z nastavení české legislativy. MMR má vůbec velmi těžkou pozici, protože má pouze koordinační a metodickou kompetenci. Protože ministerstvo nemůže nic nařizovat, není schopno celý systém dostatečně efektivně řídit. Pravdou je, že tam, kde čerpání peněz z fondů efektivně funguje, spravuje všechny finance ministerstvo financí (MF), protože je to právě MF, které tyto prostředky vyplácí, a má tak mnohem větší možnosti kontroly nad jednotlivými oborovými ministerstvy a regiony. České MMR se přesto snaží celý systém co možná nejefektivněji spravovat. Pravidelně pořádá schůzky vedení resortů a zástupců regionálních rad řídicích jednotlivé ROP tak, aby bylo možno zrychlit čerpání prostředků z evropských fondů. Největší podíl na zlepšení v této oblasti mají přitom zástupci krajů, protože jsou to primárně oni, kteří komunikují s obcemi, neziskovým sektorem a podnikatelskou sférou. (Eurofondy po česku, <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/aktuality-z-eu-kveten-2010/eurofondy-po-cesku/1001917/57277/>)

6.1.5 Operační programy – tematické a regionální

Pokud má nějaký subjekt zájem čerpat finanční prostředky ze strukturálních fondů EU, bude tok těchto peněz realizován pomocí operačních programů. „*Operační programy jsou popisem souhrnných priorit, řízení a finančních zdrojů, upřesňují oblasti intervencí na národní úrovni i v jednotlivých regionech dané členské země. V konečném důsledku o nich rozhoduje EK.*“ (Kantor a Marek 2009: 39) OP jsou dvojího druhu: *tematické* vztahující se na konkrétní oblasti a sektory (např. doprava) a *regionální* zaměřující se na problematiku konkrétního regionu oblasti NUTS II (např. Moravskoslezsko), přičemž jejich struktura se velmi podobá. Na základě NRP a NSRR pro léta 2007 – 2013 přijala vláda 24 OP, které byly předloženy EK ke schválení.¹² Schválené OP pak plně odpovídají třem cílům politiky

¹² Jedná se o tyto OP: Podnikání a inovace; Výzkum, vývoj, inovace; Rozvoj lidských zdrojů a zaměstnanost; Vzdělávání; Životní prostředí; Doprava; Integrovaný operační program; Technická pomoc; sedm Regionálních operačních programů; dva programy pro region soudržnosti hlavní město Praha; pět programů

soudržnosti EU, mezi něž patří Konvergence, Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a Evropská územní spolupráce. Pro období 2007 – 2013 byla ČR ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti přislíbena částka ve výši 750 miliard korun, reálně MMR dnes operuje s částkou pohybující se kolem 680 miliard korun. (Kantor a Marek 2009: 39 – 41)

Regionální operační program NUTS II Moravskoslezsko

Tento ROP je jedním z příkladů ROP, které se nacházejí na území ČR.¹³ Je určen pro region soudržnosti Moravskoslezsko, který je totožný s hranicemi Moravskoslezského kraje. Hlavním cílem tohoto programu je zlepšení dopravní dostupnosti a propojení oblasti, což v sobě zahrnuje i modernizaci dopravních prostředků a rozvoj infrastruktury a tedy i lepší služby v oblasti cestovního ruchu. Mezi další zaměření tohoto programu patří příprava menších podnikatelských ploch a zlepšení podmínek života v obcích a na venkově, k čemuž má dopomoci kvalitnější vzdělávací, sociální a zdravotní obslužnost. V zásadě můžeme říci, že primární snahou je zlepšit schopnost regionu efektivněji využívat vlastní potenciál. V rámci ROP Moravskoslezsko mohou o finanční pomoc žádat „*kraje, obce, svazky obcí, organizace zřizované nebo zakládané kraji či obcemi, Správa železniční dopravní cesty, dopravci zajišťující veřejnou dopravu, vlastníci zastávek veřejné hromadné dopravy, Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje, státní podniky, zdravotnická zařízení, školy a školská zařízení, nestátní neziskové organizace, podnikatelé, profesní organizace, občané a další.*“ (ROP NUTS II Moravskoslezsko, <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/3fcee7b-5ca8-459a-afa3-a035841a7b70/ROP-NUTS-II-Moravskoslezsko>) Orgánem, jenž řídí tento region soudržnosti, je Regionální rada regionu soudržnosti Moravskoslezsko. Jejím úkolem je spravovat peníze z evropských strukturálních fondů a českých veřejných zdrojů s cílem směřovat tyto finanční prostředky prostřednictvím dotací na projekty podporující rozvoj oblasti tak, aby tato oblast a občané v ní žijící měli z těchto finančních zdrojů co největších prospěch. (O Regionální radě Moravskoslezsko, <http://www.rr-moravskoslezsko.cz/o-nas>)

přeshraniční spolupráce; dva programy nadnárodní a mezinárodní spolupráce. (Programy 2007 – 2013, <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013>)

¹³ Na území ČR se nachází celkem sedm ROP NUTS II v rámci cíle Konvergence: Střední Čechy, Jihozápad, Severovýchod, Střední Morava, Jihovýchod, Moravskoslezsko, Severozápad.

Tento program je financován prostřednictvím ERDF. Region spadá pod cíl Konvergence a objem financí vyčleněných pro něj by měl činit cca 716 milionů €, což jsou necelá 3%, která náležejí ČR celkově, a zároveň tato částka odpovídá zhruba 15% z celkového objemu pro všechny ROP v rámci ČR. Zároveň má být rozvoj regionu podporován částečně i z českých veřejných zdrojů. Jako každý jiný region soudržnosti, se i Region soudržnosti Moravskoslezsko zaměřuje na vlastní prioritní osy dělicí samotný program na logické celky, které mají dále konkrétnější podobu podle oblastí podpory, na které jsou cíleny. Těchto os je v současnosti celkem pět.¹⁴ Patří zde Regionální infrastruktura a dostupnost (např. modernizace a výstavba silnic), Podpora prosperity regionu (např. modernizace vybavení škol), Rozvoj měst (např. rekonstrukce veřejných prostranství), Rozvoj venkova (např. rozvoj terénních služeb pro staré občany) a Technická pomoc (financování aktivit spojených s řízením programu). (ROP NUTS II Moravskoslezsko, <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/3fcee7b-5ca8-459a-afa3-a035841a7b70/ROP-NUTS-II-Moravskoslezsko>; Kantor a Marek 2009: 40, 48 – 49)

Alokace prostředků z fondů EU na jednotlivé ROP v ČR v cíli Konvergence

Regionální operační program	Prostředky EU (rok 2007), v mil. EUR
ROP Střední Čechy	69,4
ROP Jihozápad	76,9
ROP Severozápad	92,5
ROP Jihovýchod	87,4
ROP Severovýchod	81,4
ROP Moravskoslezsko	88,8
ROP Střední Morava	81,6

Zdroj: Regionální operační programy, <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Regionalni-operacni-programy>

¹⁴ EK schválila ROP Moravskoslezsko 3. prosince 2007. (ROP NUTS II Moravskoslezsko, <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/3fcee7b-5ca8-459a-afa3-a035841a7b70/ROP-NUTS-II-Moravskoslezsko>)

6.2 Projekty v Novém Jičíně spolufinancované evropskými fondy

Následující dva projekty realizované v Novém Jičíně byly částečně financovány ze státních veřejných zdrojů, přičemž velkou část pokryly právě prostředky poskytnuté z fondů EU. Jeden z projektů je již dokončen, druhý projekt se blíží ke konci realizace. Oba projekty náležejí do prioritní osy Rozvoj měst. Na těchto dvou projektech budeme pomocí kritérií nastavených výše sledovat, zda se v těchto konkrétních případech potvrzují nebo vyvracejí postuláty MLG.

6.2.1 Realizovaný projekt – Rekonstrukce Masarykova náměstí II. etapa

Obecné informace o projektu

Obsahem projektu bylo dokončení rekonstrukce centrálních ploch Městské památkové rezervace. Do projektu bylo navíc zapracováno doplnění prostoru náměstí o částečně původní umělecká díla. Cílem bylo zajištění reprezentativní podoby historického centra města, ve kterém se pravidelně pořádají velké kulturní akce navštěvované obyvateli celého Moravskoslezského kraje. Celkově bylo zrekonstruováno 5 775 m² plochy náměstí. Projekt byl realizován cca půl roku v době od března do října 2009. (Rekonstrukce Masarykova náměstí II. etapa, <http://www.novy-jicin.cz/cz/rozvoj-mesta/rozvojove-programy-a-projekty/projekty-eu-realizovane/rekonstrukce-masarykova-namesti-ii-etapa/>)

Celkové výdaje se pohybovaly v řádu 37 milionů Kč, z toho cca 24 milionů korun poskytly fondy EU. Na jaře 2009 rozhodl Výbor regionální rady regionu soudržnosti Moravskoslezsko o přidělení dotace z ROP NUTS II Moravskoslezsko v rámci prioritní osy 10.3 Rozvoj měst, oblasti podpory 10.3.2 Subregionální centra. Připravená smlouva podléhala schválení zastupitelstva města. V létě byla smlouva o poskytnutí dotace mezi městem a Radou podepsána a po dokončení projektu proběhlo úspěšné řízení o udělení kolaudační souhlasu. V dubnu 2010 byla ukončena kontrola orgánů veřejné správy jako poskytovatelů dotace (Úřadu regionální rady NUTS II Moravskoslezsko) a na bankovní účet města byly převedeny finanční prostředky z ERDF. (Rekonstrukce Masarykova náměstí II. etapa, <http://www.novy-jicin.cz/cz/rozvoj-mesta/rozvojove-programy-a-projekty/projekty-eu-realizovane/rekonstrukce-masarykova-namesti-ii-etapa/>)

6.2.2 Rozpracovaný projekt – Revitalizace bývalých zahrad Gymnázia

Obecné informace o projektu

Hlavním záměrem tohoto projektu byla revitalizace pozemků, dříve patřících gymnáziu. Pozemky se nacházejí v centru města a jejich revitalizací bude vytvořeno veřejné prostranství poskytující širokou škálu volnočasových aktivit. Obsahem projektu je demolice nevyužívaných a zchátralých objektů a celková revitalizace travnatých ploch. (Revitalizace bývalých zahrad gymnázia, <http://www.novy-jicin.cz/cz/rozvoj-mesta/rozvojove-programy-a-projekty/projekty-eu-rozpracovane/revitalizace-byvalych-zahrad-gymnazia/>)

Předpokládané výdaje v současnosti počítají s částkou pohybující se okolo 17 milionů Kč, přičemž maximální dotace z fondů EU může činit až 16 milionů Kč. Projekt byl do ROP NUTS II Moravskoslezsko podán již v prosinci 2008, přičemž smlouva o poskytnutí dotace z rozpočtu Regionální rady byla podepsána na podzim následujícího roku. Na jaře 2010 byla po výběrovém řízení uzavřena smlouva se stavební firmou, která začala na revitalizaci pracovat. Předpokládaný konec projektu byl stanoven na prosinec 2010, nicméně další dílčí úpravy ploch nadále pokračují. (Revitalizace bývalých zahrad gymnázia, <http://www.novy-jicin.cz/cz/rozvoj-mesta/rozvojove-programy-a-projekty/projekty-eu-rozpracovane/revitalizace-byvalych-zahrad-gymnazia/>)

6.2.3 Hodnocení projektů dle nastavených kritérií

V další části této práce budou odpovědi na otázky, které byly již vymezené v kritériích, rozděleny dle jednotlivých fází policy-making tak, jak je stanovuje MLG.

Iniciace policy

Je na konkrétním příkladu Moravskoslezského kraje, potažmo města Nový Jičín možno empiricky prokázat existenci komunikace na evropské úrovni? Pokud se začneme zabývat otázkou zasahování regionu nebo samotného města do nastolování agendy a formulace policy, zjistíme, že jisté možnosti tu pro něj existují. Jedná se v první řadě o samotnou zásadu EK, jejímž cílem je totiž co možná nejefektivnější využití financí v operačních programech, a proto ke splnění tohoto cíle zahrnuje do jednání jakékoliv partnery, které považuje pro daný účel za vhodné. V tomto případě i jednotlivé regiony členských zemí EU. Možnosti regionů v tomto směru ale závisí na síle jejich institucionální

pozice na domácí scéně. Čím silnější jsou, tím důležitějšími hráči se stanou. Pokud jsou už doma slabé, mají malou šanci prosadit své zájmy na evropské úrovni.

Má Moravskoslezský kraj nějakou možnost komunikovat s evropskou administrativou? I v rámci kraje lze vysledovat určité snahy, jak proniknout na evropskou úroveň. Taková možnost je na druhou stranu dána všem krajům existujícím v ČR (na úrovni NUTS II)¹⁵. Jedná se o jednotlivá zastoupení krajů, která otevírají své kanceláře přímo v centru dění – v Bruselu. Co obnáší práce takového zastoupení pro sledovaný kraj? Moravskoslezský kraj má svou fungující kancelář od prosince 2010. Ta se snaží prosazovat zájmy kraje v evropském prostoru. Takové zastoupení má několik hlavních úkolů: sleduje aktuální dění v Bruselu (např. nové informace o evropské legislativě nebo plánované nové iniciativy), snaží se prosazovat lepší legislativní nebo programové podmínky pro kraj, pracuje na navazování nových kontaktů s jinými regiony (mezi partnerské regiony patří např. Lotrinsko), pomáhá k dalšímu vzdělání lidí z vlastního regionu, propaguje kraj, vyjednává vlastní OP) v rámci Evropského seskupení územní spolupráce, připravuje podklady hejtmanovi na jednání ve Výboru regionů, vyjednává ROP pro následující programovací období a v neposlední řadě sleduje diskusi o budoucnosti politiky soudržnosti tak, aby získané informace mohlo využít pro co nejefektivnější prosazování zájmů kraje jak na evropské, tak i domácí úrovni. (Moravskoslezský kraj a Evropská unie, <http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/brusel.html>)

Je taková varianta (pokud je regionu nějakým způsobem komunikace umožněna) úspěšná? V této části je potřeba proklamace bruselského zastoupení kraje v jistém ohledu zpochybnit. Především se jedná o tvrzení o schopnosti a snaze kraje vyjednat si vlastní ROP. V případě Moravskoslezského kraje to minimálně pro finanční rámec 2007 – 2013 nebylo fakticky možné, poněvadž má vlastní zastoupení teprve od konce roku 2010. Tato tvrzení vyvrací i pracovnice Krajského úřadu v Ostravě, která vidí hlavní náplň práce tohoto zastoupení především v propagaci regionu a v poskytování informací a sledování dění v Bruselu. Jeho práce se zatím rozjíždí a ani prostory, ve kterých pracuje, nejsou zatím plně vyhovující. Proč měl Moravskoslezský kraj svou kancelář v Bruselu tak pozdě? V zásadě se jednalo o ideový problém. Předchozí hejtman takovou kancelář považoval za zbytečnost,

¹⁵ V EU se pro označení národních administrativních jednotek používá zkratka NUTS skládající se z pěti úrovní (NUTS 0 – V, přičemž nulu reprezentuje stát a pět obec).

kteřá kraji nebude nijak prospěšná a která jen bude vyžadovat nemalé finanční prostředky na svůj provoz. To zatím nelze vyloučit vzhledem ke krátké existenci zastoupení. Podle zástupce Krajského úřadu je v první řadě potřeba, aby člověk pracující pro kraj v Bruselu přesně věděl, co a jak má dělat, což se prozatím moc nedaří kvůli několika dalším problémům spojeným s jeho fungováním. (rozhovor s Mgr. Janáčkovou)

V rámci NUTS II existuje rovněž pracovní skupina zřízená Regionem soudržnosti, která by měla být jasně instruována krajem, co je potřeba pro kraj v Bruselu udělat, resp. by měla úzce spolupracovat se zastoupením. To se ovšem podle autorce dostupných informací moc neděje. (rozhovor s Mgr. Janáčkovou) Proč tomu tak je, není možno relevantně ověřit. Přesto co se týče zastoupení, to v tuto chvíli pracuje nejen v Bruselu, ale i přímo v kraji samotném, kde má další kancelář. Na krajské úrovni dochází k pořádání různých konferencí, tzv. kulatých stolů či jiných informačních setkání s cílem informovat veřejný i soukromý sektor o cílech a úspěších, kterých zastoupení dosáhlo a zároveň poskytuje tato aktivita prostor pro vyslovení dalších návrhů, které by eventuálně obraz a postavení kraje na evropské úrovni mohly ještě zlepšit.

Byl region schopen využít nějaké výhody plynoucí z této komunikace ve svůj prospěch? V této chvíli nelze poskytnout zcela relevantní odpověď. Jak již bylo řečeno, toto zastoupení funguje krátkou dobu, a proto bude možné jeho úspěchy či neúspěchy vysledovat v delším časovém horizontu. Přesto by bylo možno vyslovit jistou předpověď. Kraj samotný toto zastoupení nevnímá jako svou nejsilnější zbraň, už jen z toho důvodu, že na celé práci se podílí pouze jeden člověk. Celé fungování tak závisí především na kontaktech a neformálních vazbách, které si ta daná osoba utvoří. Z těch může eventuálně profitovat a tím tak pomoci kraji k lepšímu postavení v rámci Evropy. (rozhovor s Mgr. Janáčkovou)

Tvorba rozhodnutí

Jaká je možnost regionu zasahovat do rozhodnutí o policy? Formálně mu tato možnost dána není, protože neexistuje orgán, ve kterém by se regiony přímo na rozhodování podílely. Nicméně, je zde Výbor regionů, který je nejmladší institucí EU (založen v roce 1994 Smlouvou o EU), jeho role je na druhou stranu pouze konzultativní. Skládá se ze zástupců evropských regionálních a místních úřadů. Výbor vyžaduje konzultace v otázkách místní a regionální správy (regionální politika, životní prostředí, vzdělávání a doprava). V současnosti

má výbor 344 členů a jejich počet z jednotlivých zemí odráží počet obyvatel každého státu.¹⁶ Hlavním úkolem Výboru je prosazovat názory regionálních a místních správ týkajících se právních předpisů vydávaných EU.

Je ve Výboru regionů oficiální zástupce kraje? Hejtman Moravskoslezského kraje Jaroslav Palas je součástí zastoupení za ČR a několikrát ročně se tak jednání Výboru účastní (na plenárních zasedáních konajících se cca 6x ročně). Pokud se hejtman zúčastnit nemůže, musí se taková skutečnost předem oznámit Národnímu koordinátorovi, který za něj vyšle náhradníka. (rozhovor s Mgr. Janáčkovou) Díky existenci takového koordinátora tak lze tvrdit, že pozici kraje v zásadě určuje vláda skrze MMR, které tohoto koordinátora zaměstnává.

Je zároveň možno prokázat případné snahy o výhody pro zastupovaný region vyslovené prostřednictvím tohoto zástupce? V první řadě je potřeba si uvědomit, že možnost ovlivnit nějaká rozhodnutí prospěšná vlastnímu regionu je velmi malá, protože jediný člen nic nezmůže. Výbor regionů v případě ČR nevyužívají kraje pro prosazování svých zájmů, ale v podstatě bojují o lepší postavení země. Pokud tedy ČR na něčem záleží a chce něco prosadit, spojují se nejen členové vlastní delegace, ale častěji do koalic vstupují s ostatními zastoupeními, obvykle těmi z menších států. Dělají to hlavně proto, aby se nějakým způsobem vyrovnala síla větších a menších členských zemí, protože počet členů jednotlivých zastoupení se odvíjí od velikosti a počtu obyvatel té které členské země. (rozhovor s Mgr. Janáčkovou)

Kdo připravuje hejtmanovi agendu na jednání? Pokud hejtman odcestuje na jednání Výboru regionů, agendu mu připravuje především jeho asistentka, která pracuje na Krajském úřadě v Ostravě. Podklady na jednání by mělo připravovat i bruselské zastoupení, jeho kapacity jsou ale v současné době omezeny, proto se o zpracování agendy stará pouze jedna osoba. Ta dostává veškeré plány a návrhy od Národního koordinátora sídlícího v Praze. Tato práce v podstatě spočívá v administraci došlých zpráv a jejich následnému třídění tak, aby ty podstatné, u kterých se například vyžaduje stanovisko hejtmana, byly na jeho stůj doručeny. (rozhovor s Mgr. Janáčkovou)

¹⁶ Česká republika má v současnosti ve Výboru 12 členů. Tito členové pocházejí buď z řad hejtmanů krajů anebo se jedná o starosty ze Svazu měst a obcí.

Disponuje sledovaný kraj zástupcem v COREPER, která z kraje pochází? Sledovaný region takového zástupce nemá. Nelze popřít jistá setkávání lidí z COREPER a členů jednotlivých zastoupení, kteří do jejich kanceláří chodí, je zde ovšem problém s tím, zda jsou pak například ovlivněni žádostmi ze strany jednotlivých krajů o protlačení nějakých jejich zájmů. Relevantní informace nejsou dostupné, a proto není možno je plně ověřit. V tomto směru je pravdou, že zásadní význam hrají neformální vazby mezi jednotlivci. (rozhovor s V. Dostálem)

Implementace

Implementace je důležitá především na národní úrovni. Zde hrají velkou roli Regionální rady soudržnosti, které fungují ve všech regionech na úrovni NUTS II. V těchto radách jsou zastoupeni jak zástupci kraje a jeho obcí, tak i lidé z neveřejného sektoru. Jejich úkolem je například efektivně spravovat finance plynoucí z fondů EU, které ale administruje MF ČR. Hlavním úkolem Regionálních rad je kontrola plnění projektů, poněvadž závisí právě na jejím hodnocení, zda je určitý projekt realizovaný na území toho kterého kraje dofinancován z fondů EU či nikoliv. Je pravdou, že její složení může implementaci policy určitým způsobem ovlivnit. V tomto ohledu ale neustále hrají roli neformální vazby mezi představiteli rad a zástupci centrální administrativy.

Kdo je hlavním rozhodčím při personálním utváření Regionální rady a pomocí jakých principů, je činnost Regionálních rad řízena? V personálním obsazení Regionálních rad si rozhodující pravomoc drží MMR, protože právě ono schvaluje složení, organizaci i činnost těchto orgánů. Navíc, aby bylo čerpání prostředků z fondů EU co nejefektivnější, je potřeba určité koordinace. Tu zajišťuje NOK, který rovněž zřizuje MMR a jehož celkové fungování podléhá vládnímu rozhodnutí. Regionální rady tak sice mohou implementaci policy ovlivnit, ale státní úroveň nejsou zatím schopny přetlačit.

Který subjekt má v rukou kontrolní pravomoc nad řádným naplňováním policy? Stát si dále drží centrální moc, navíc má pod kontrolou styky regionů s EK a dozoruje implementaci regionální politiky. A jak upozorňuje Allen, s reformami v administraci regionální a strukturální politiky v posledních letech se dozor nad policy opět vrátil do rukou národních vlád (ve srovnání s počátkem devadesátých let). Kontrola naplňování policy je tak v rukou EK ve spolupráci s ministerstvy na centrální úrovni členských států. (Allen 2005: 244 - 245)

Adjudikace

Je teoreticky možné, aby region vedl soudní spor proti své vládě kvůli podobě implementace? Na základě smlouvy o fungování EU (článek 258 a 259), pouze EK a členské státy EU mohou podat žalobu o nesplnění povinnosti před Soudní dvůr proti jiné členské zemi. Regiony členských států takové právo nemají. (informace poskytnutá Z. Trebulovou, ESD)

A pokud někdy k takovému rozporu došlo, je znám jeho výsledek? U projektů řešených v této práci k žádným soudním řízením nedošlo. První projekt je již nějakou dobu hotov a v jeho případě se spor nevedl. Druhý projekt není zatím plně zrealizován, takže nelze doložit existenci soudní pře kvůli jeho realizaci.

7 Závěr

Dle tvrzení teoretiků a zastánců přístupu MLG v EU není suverenita národních států konfrontována přímo. Státy podle nich, aniž by si to explicitně uvědomovaly, jsou součástí jakéhosi víceúrovňového společenství díky činnosti mnoha subnacionálních a supranacionálních aktérů. Tito teoretici připouštějí argumentaci intergovernmentalistů vidících stát jako mocnou instituci, ale upozorňují na významnou ztrátu kontroly, které je národní stát na svém území čím dál více vystaven. Zároveň říkají, že samotné vlády a jejich představitelé se kontroly a rozhodování samy vzdávají ve chvílích, kdy se chtějí zbavit zodpovědnosti za nepopulární rozhodnutí nebo si uvědomí, že ztrátu kontroly mohou převážit potenciální zisky z toho plynoucí. Navíc, i kdyby toho všechny členské státy byly schopné, není v jejich silách efektivně pokrýt a určovat každodenní evropskou agendu, jež je tvořena supranacionálními institucemi. To je pro ně trochu ironie, poněvadž se primárně jedná o instituce, které si samy vytvořily. Tvorba unijní policy je charakteristická vzájemnou závislostí a překrývajícími se kompetencemi a nelze tak národní státy nadále považovat za jediné spojnice mezi domácí scénou a supranacionální úrovní. Přímá spojení se totiž tvoří mezi mnoha hráči z různých úrovní vlády. (Marks, Hooghe a Blank 1996: 371 – 373) MLG nicméně připouští pokračující pevné zakotvení národních států v soustavě a procesu rozhodování v rámci EU. Vlády mají totiž nadále nespornou výhodu v případě přímého konfliktu se subnacionální úrovní, protože jejich moc je odvozena hlavně z finanční převahy, z jejich legitimacy a z předešlé institucionalizace. Je také potřeba si uvědomit, že hodnocení proměn vztahů není vhodné příliš přehánět. Pokud se budeme zabývat subnacionální úrovní, narazíme na problém: doposud totiž sama EK řádně nedefinovala, co se vlastně rozumí pod pojmem region. EK navíc nejedná výhradně jen s regionálními či místními vládami. S některými podněty se na tyto jednotky obrací, často ale spolupracuje se soukromým sektorem nebo s nevládními organizacemi. (Hooghe a Keating 2006: 277 – 280)

Chápání tvorby politiky v případě strukturálních fondů bylo nahlíženo ze dvou úrovní: první reprezentoval intergovernmentální přístup, který považuje národní vlády členských zemí jako určující hráče ve vyjednávání, druhý proud reprezentuje MLG prosazující nezastupitelnou roli subnacionálních a supranacionálních aktérů. Přesto, že je patrná aktivita subnacionálních aktérů ve spojení se strukturálními fondy, neexistuje přesvědčivý důkaz o oslabování mezivládního charakteru jednání. V případě ČR jsou to právě

zástupci vlády a oborových ministerstev, kteří o financích pro stát vyjednávají se zástupci EK, někdy bývají doprovázeni regionálními představiteli, ti jsou ale mnohdy rovněž členy centrální administrativy nebo jsou do svých funkcí v rámci Regionálních rad centrální administrativou jmenováni. V některých státech je regionálním zájmům přikládán větší význam než v jiných, ale to lze spíše považovat za vnitřní záležitost jednotlivých zemí než jako důkaz dopadu evropských programů pomáhajících posílit postavení regionů na evropské scéně. Strukturální fondy tak nejsou motorem pro vznik Evropy regionů, jak na začátku devadesátých let tvrdil Gary Marks. (Allen 2005: 262 - 263)

V případě ČR je v první řadě potřeba vzít v úvahu existenci NOK existujícímu pro co nejefektivnější čerpání prostředků z fondů EU. Ten je zastřešen MMR, což je přirozeně orgán působící na centrální úrovni. Toto ministerstvo také hraje významnou roli při utváření Regionálních rad. Obsazení míst v těchto radách je v kompetenci vlády a to právě skrze MMR. Navíc je to právě stát, který vyjednává podobu svých OP s EK. Při těchto jednáních předkládá NSRR, který shrnuje priority země pro programovací období. Získané prostředky z fondů jsou přes národní úroveň distribuovány do jednotlivých pokladen Regionů soudržnosti, kde se nadále rozhoduje o jejich využití. Rozhodnutí o výši finančních prostředků plynoucích do jednotlivých regionů je opět v rukou vlády a to prostřednictvím MF.

Akteři regionální nebo místní úrovně i hráči z nestátní oblasti mohou mít na rozhodování vliv. Tento vliv se ale nejvíce projevuje na úrovni státu, ten pak může tyto zájmy reflektovat na evropské půdě. Navíc, fáze politiky v rámci regionální politiky EU jsou v současné době nastaveny ve prospěch národní úrovně a její reprezentace, která funguje jako hlasatel priorit země. Tyto priority jsou velkou měrou ovlivněny děním na domácí scéně (např. na plánování a správě OP se podílejí i aktéři z hospodářské a sociální sféry, jakož i různé občanské organizace). Regiony ČR ovšem nejsou dostatečně silné na to, aby o svých finančních prostředcích, které chtějí čerpat ze strukturálních fondů, mohly samostatně jednat se zástupci EK. Současné legislativní nastavení v EU takovému rozložení sil ani neodpovídá, protože jak již bylo zmíněno výše, změny, jež proběhly v administraci fondů, naklonily kyvadlo pravomocí spíše k národní úrovni. Dle nastavených kritérií a následného zhodnocení projektů realizovaných ve městě Nový Jičín a spolufinancovaných z evropských fondů se platnost základních postulátů přístupu MLG v rámci strukturální politiky EU v ČR nepotvrzuje. Nadále je ovšem potřeba připustit aktivity regionálního zastoupení v Bruselu. Vzhledem k jeho krátkému trvání a nejasně vymezeným úkolům zatím není možné zcela jasně

zhodnotit jeho vliv a prospěšnost pro kraj. Současná aktivita směřuje spíše ke zviditelnění regionu pomocí různých kulturních a společenských akcí.

Seznam použité literatury a dalších zdrojů

1. FIALA, Petr; STRMISKA, Maxmilián. *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. 268 s. ISBN 80-7325-074-8.
2. MAREK, Dan; KANTOR, Tomáš. *Příprava a řízení projektů strukturálních fondů EU*. Brno : Barrister & Principal, 2009. 216 s. ISBN 978-80-87029-56-5.
3. MARKS, Gary. *Euro-politics: institutions and policy making in the „new“ European Community*. . Washington, D. C. : The Brookings Institution, 1992. Structural Policy in the European Community, s. 191-224. ISBN 978-0815777236.
4. MARKS, Gary. *The State of the European Community*. Washington, D. C. : American Political Science Association, 1993. Structural Policy and Multilevel governance in the EC, s. 391-409. ISBN 9781555873592.
5. MARKS, Gary; HOOGHE, Liesbet; BLANK, Kermit. European Integration from 1980's: state-centric vs. multi-level governance. *Journal of Common Market Studies* 34/3. 1996, 3, s. 341-378.
6. MARKS, Gary; HOOGHE, Liesbet. *Multi-level governance and European Integration*. Lanham : : Rowman & Littlefield Publishers, 2001. 272 s. ISBN 978-0742510203.
7. BACHE, Ian, et al. *Multi-level Governance*. New York : Oxford University Press, 2004. 252 s. ISBN 978-0-19-925926-7.
8. ALLEN, David, et al. . *Policy Making in the European Union*. Oxford : Oxford University Press, 2005. Cohesion and the Structural Funds, s. 243-265. ISBN 978-0199276127.
9. KEATING, Michael; HOOGHE, Liesbet. *European Union: power and policy making*. New York : Routledge, 2006. Bypassing the nation state? , s. 216-229. ISBN 978-0415221658.

10. MORAVCSIK, Andrew. Preferences and Power in the European Community : A Liberal Intergovernmentalist Approach . *Journal of Common Market Studies*. 1993, 31/4, s. 473- 524.
11. MORAVCSIK, Andrew. The Choice for Europe: current commentary and future research: a response to James Caporaso, Fritz Scharpf, and Helen Wallace. *Journal of European Public Policy*. 1999, 3, s. 168-179.
12. RICHARDSON, Jeremy. *European Union : power and policy-making*. New York : Routledge, 2006. Policy-making in the EU : Interests, ideas and garbage cans of primeval soup, s. 3-26.
13. *Euroskop.cz* [online]. 2005-2011 [cit. 2010-11-20]. Regionální politika. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8948/sekce/regionalni-politika/>>.
14. *Ec.europa.eu* [online]. 2010 [cit. 2011-02-17]. Generální ředitelství pro regionální politiku. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/dgs/regional_policy/index_cs.htm>.
15. *Ec.europa.eu* [online]. 2011 [cit. 2011-02-17]. Odstraňování hospodářských a sociálních rozdílů. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/why/index_cs.htm>.
16. *Strukturalni-fondy.cz* [online]. 2007 [cit. 2011-02-17]. Region soudržnosti . Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/R/Region-soudrznosti>>.
17. *Businessinfo.cz* [online]. 2010 [cit. 2011-02-17]. Fondy Evropské unie a politika hospodářské a sociální soudržnosti. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/fondy-evropske-unie-a-politika/1000521/15931/?page=2>>.
18. *Sagit.cz* [online]. 2000 [cit. 2011-02-19]. Sbírka zákonů. Dostupné z WWW: <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb00248&cd=76&typ=r>>.
19. *Verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz* [online]. 2010 [cit. 2011-02-19]. Moravskoslezský kraj a Evropská unie . Dostupné z WWW: <<http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/brusel.html>>.

20. *Strukturalni-fondy.cz* [online]. 2007 [cit. 2011-02-20]. Národní strategický referenční rámec (NSRR) . Dostupné z WWW: <[http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/N/Narodni-strategicky-referencni-ramec-\(NSRR\)>](http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/N/Narodni-strategicky-referencni-ramec-(NSRR)>).
21. *Strukturalni-fondy.cz* [online]. 2007 [cit. 2011-02-28]. Programy 2007–2013. Dostupné z WWW: <[>](http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013).
22. *Strukturalni-fondy.cz* [online]. 2007 [cit. 2011-02-28]. ROP NUTS II Moravskoslezsko. Dostupné z WWW: <[>](http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/3fcee7b-5ca8-459a-afa3-a035841a7b70/ROP-NUTS-II-Moravskoslezsko).
23. *Rr-moravskoslezsko.cz* [online]. 2007-2010 [cit. 2011-02-28]. O nás . Dostupné z WWW: <[>](http://www.rr-moravskoslezsko.cz/o-nas).
24. *Strukturalni-fondy.cz* [online]. 2007 [cit. 2011-02-28]. Národní orgán pro koordinaci (NOK) 2007–2013 . Dostupné z WWW: <[>](http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/N/Narodni-organ-pro-koordinaci-(NOK)-2007-2013).
25. *Businessinfo.cz* [online]. 1997-2011 [cit. 2011-02-28]. Eurofondy po česku . Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/aktuality-z-eu-kveten-2010/eurofondy-po-cesku/1001917/57277/>>.
26. *Novy-jicin.cz* [online]. 2006 [cit. 2011-04-03]. Rekonstrukce Masarykova náměstí II. etapa. Dostupné z WWW: <<http://www.novy-jicin.cz/cz/rozvoj-mesta/rozvojove-programy-a-projekty/projekty-eu-realizovane/rekonstrukce-masarykova-namesti-ii-etapa/>>.
27. *Novy-jicin.cz* [online]. 2006 [cit. 2011-03-04]. Revitalizace bývalých zahrad Gymnázia. Dostupné z WWW: <<http://www.novy-jicin.cz/cz/rozvoj-mesta/rozvojove-programy-a-projekty/projekty-eu-rozpracovane/revitalizace-byvalych-zahrad-gymnazia/>>.
28. *Ec.europa.eu* [online]. 2011 [cit. 2011-03-07]. Etapy politiky. Dostupné z WWW: <[>](http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/etap/index_cs.htm).

29. *Strukturalni-fondy.cz* [online]. 2007 [cit. 2011-03-07]. Regionální operační programy . Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Regionalni-operacni-programy>>.